УДК 338.24.021.8
JEL O3, O4

Рудковський О.В., к.е.н., доцент,
Національний транспортний університет

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО КОРПОРАТИВНОЇ БЕЗПЕКИ

Розглянуто значення методологічних засад управління економічною безпекою для формування економічної безпеки підприємства. Визначено різноманітність варіантів трактування поняття «методологія». Визначено значення методологічних теоретичних напрацювань для практичної діяльності. Проаналізовано сутність та зміст поняття економічна безпека, система безпеки підприємства. Визначено етапи формування вчення «система економічної безпеки». Розглянуто економіко-математичні методи оцінки безпеки та проаналізовано значення та особливості кожного підходу.

Ключові слова: *безпека, економічна безпека, система безпеки підприємства, методологія, метод оцінки.*

Постановка проблеми. Сучасні динамічні ринкові відносини визначають необхідність уваги до забезпечення економічної безпеки. Напрацювання по даному питанню слід вести з наукової та практичної сторін. Але на практиці зв'язок між результатами праці двох сфер практично відсутній, тому слід адаптувати наукові напрацювання для ширшого їх використання на практиці.

Аналіз останніх публікацій. Дослідженням методологічних розробок оцінки та забезпечення економічної безпеки підприємств займалися науковці: Г.А. Пастернак-Таранушенко, В.П. Пономарьов, Г.В. Козаченко, О.М. Ляшенко, Д. Ковальов, І. Плєтнікова, Т. Сухорукова, Є.А. Олейніков, С.Ф. Покропивний, М.П. Капустін, М.А. Бендіков, В. Маку-Маку, М. Зацеркляний, О. Мельников, О. Долженков, Ж. Жуковська, М. Камлик та ін.

Невирішені частини проблеми. Адаптація та практичне застосування результатів наукових напрацювань в галузі безпеки. На сьогодні система методологічних оцінок стану економічної безпеки потребує вдосконалення та спрощення.

Мета статті. Практична реалізація заходів безпеки потребує більш ширшого застосування наукових підходів та розробок, які, в свою чергу, потребують систематизації та адаптації до вимог практичного застосування.

Результати дослідження. Особливості перехідного періоду, формування ринкових відносин та механізмів ведення бізнесу, кризовий стан економіки України визначають першочергову необхідність в забезпеченні економічної безпеки підприємства, без якої неможливі стабільне ведення господарської діяльності та подальше зростання підприємства. Тому на підприємствах створюються структурні підрозділи, що наділені функціями захисту економічної безпеки підприємства та забезпечення можливостей зростання.

Досліджуючи питання безпеки, більшість вчених погоджуються з думкою, що дане питання є мало вивченим та потребує більш широкої розробки механізмів оцінки рівня забезпечення економічної безпеки підприємства та розробки ефективних методологічних засад управління економічною безпекою.

Особливість методик аналізу та оцінки рівня економічної безпеки підприємства:

відсутність загально прийнятих встановлених критеріїв та показників оцінки економічної безпеки, складність для використання на практиці, а також відсутністю систематизації оцінок економічної безпеки. Такі причини пояснюють відсутність і самої загальновизнаної методики оцінки рівня безпеки підприємства та складні математичні формулювання.

Розглянемо більш детально сутність поняття методологія. Потрібно відмітити, що поняття «методологія» використовується в значній мірі в науковій сфері та практично ні – на практиці.

В науковій літературі надано наступне визначення поняття «методологія» (від грецьк. metodos – спосіб, метод і logos – наука, знання) – це система принципів і засобів організації та побудови теоретичної і практичної діяльності, а також вчення про цю систему [21]. Поступово система принципів була сформована в окремий предмет пізнання та затверджена як сукупність загальних суспільних правил та норм теоретичної та практичної діяльності.

Інше трактування поняття «методологія»: це комплекс прийомів дослідження у будь-якій науці, тобто це вчення про методи, принципи, шляхи пізнання й перетворення світу. Суть поняття методологія це особливий вид усвідомлення науки в формі самоаналізу. Але сучасна методологія виходить за рамки вивчення методів і прийомів наукового пізнання і дослідження, досліджуючи основу, структуру і властивості наукового пізнання, його походження, закономірності розвитку і перетворень [13].

Трактування поняття «методологія» – різноманітні, загальним для кожного визначення є сприйняття методології як пізнавального процесу зі своїми механізмами та інструментами.

Поняття «методологія» розглядають з наступних точок зору: сприйняття її, як учення про методи діяльності (метод і «логос» – вчення), предметом якої є аналіз методів; уявлення її, як науки та наукової діяльності, тобто вчення про правила мислення в науці та наукових дослідженнях. Тому методологія науки – це вчення про науковий метод пізнання або систему наукових принципів, які є основою для дослідження, за її допомогою обирають засоби, прийоми і методи пізнання [9, с. 72].

Структура методології, як науки розподілена на чотири рівні: загальнонауковий - передбачає аналіз найзагальніших результатів, отриманих в різних галузях наукового знання; філософський - застосовується у загальнофілософських дослідженнях; конкретно-науковий - методологія конкретних наук: фізики, біології, психології та ін.); технологічний (конкретні методики та техніка дослідження) [14, с. 32-40].

Зважаючи на швидкі зміни та складність питання економічної безпеки, як об'єкта пізнання та процесу наукового пізнання, виникає необхідність вдосконалення методології економічної безпеки підприємства та більш ширшого використання теоретичних напрацювань в практичній діяльності.

Останні десятиліття набуває поширення думка, що методологічні напрацювання повинні широко використовуватися спеціалістами-практиками. Такої думки дотримується Г. П. Щедровицький, започаткувавши напрям в методології під назвою «системо-миследіяльнісна» методологія [20, с. 42]. На думку В. В. Краєвського, методологія – це спосіб зв'язку науки і практики [10]. На думку Н. А. Масюкової, методологія - це засіб

допомоги науки практиці [12, с. 423]. Тому на базі практичної діяльності формується напрям методології практичної діяльності.

Вважаючи, що методологія це спосіб пізнання наукової і практичної діяльності, зв'язок між цими аспектами полягає в закономірності: осмислена практична діяльність ґрунтується на науково-теоретичних компонентах, а наукове дослідження містить аспекти практичної діяльності.

Методологія економічної безпеки – це вчення про логічну структуру та організацію діяльності, що здійснюється для забезпечення економічної безпеки підприємств.

На сьогодні існує досить велика кількість трактувань поняття «система безпеки підприємства» в науковій літературі. Загальними рисами визначення є наступне трактування: «система безпеки підприємства» – це сукупність взаємозалежних заходів організаційно-правового характеру, за допомогою яких здійснюється захист підприємницької діяльності від реальних або потенційних дій внутрішніх і зовнішніх загроз, які можуть призвести до істотних економічних втрат. Вчені, які досліджували питання забезпечення економічної безпеки: В. Маку-Маку, М. Зацеркляний, О. Мельников, О. Долженков, Ж. Жуковська, М. Камлик, Г.А. Пастернак-Таранушенко. Втім питання забезпечення економічної безпеки на рівні підприємства ми вважаємо не розкритим досить широко. Тому і виникає необхідність наукових та практичних розробок забезпечення економічної безпеки підприємства.

На сьогодні існує чотири підходи до бачення стану економічної безпеки підприємства:

1. Інформаційний підхід (характерний для початку 90-х років минулого століття). Цей підхід передбачає забезпечення економічної безпеки підприємства як захист інформації. Прихильниками цього бачення є В.І. Ярочкін [22], А.І. Шаваєв [19], Василець В.І. [3], Барсуков В.С.[1], – вони вважають, що інформація – це найслабкіша ланка, і ступінь захисту інформації всієї системи визначається рівнем її захищеності. Але таке бачення економічної безпеки підприємства не враховує чинники внутрішнього за зовнішнього середовища, які також є потенційною чи реальною загрозою економічній безпеці.

2. Захист від загроз з економічної безпеки.

На етапі переходу до ринкових відносин склалася нова дійсність: змінилася роль держави та її економічних функцій, вона не була головним інвестором і споживачем продукції. Для цього забезпечення економічної безпеки передбачає захист від загроз зовнішнього середовища, яке в ринковій економіці є досить динамічним та невизначеним, тобто постійно змінюється та ніколи не залишається стабільним, відповідно, економічна безпека підприємства великою мірою залежить від впливу зовнішнього середовища. Отже, поняття «економічна безпека підприємства» трактується з точки зору впливу зовнішнього середовища та захисту підприємств від небезпек та його негативного впливу. Іншими словами «економічна безпека підприємства» – це такий стан підприємства, який забезпечує здатність протистояти несприятливим зовнішнім діям.

3. Ресурсний підхід.

Прихильники цього підходу вважають економічну безпеку підприємства як «стан стійкості чи рівноваги або ефективного використання ресурсів». В рамках цього підходу зроблено аналіз найважливіших чинників, що забезпечують економічну безпеку підприємства, досліджено основні процеси, що впливають на її забезпечення,

проводиться аналіз розподілу і використання ресурсів підприємства, розглядаються економічні показники, які відображають рівень забезпечення функціональної складової економічної безпеки підприємства, і розробляються заходи по забезпеченню високого рівня забезпечення економічної безпеки підприємства.

Прихильники даного підходу вважають, що захист безпеки підприємства здійснюється шляхом оптимального поєднання та використання ресурсів. Всі економічні процеси, що відбуваються на підприємстві, виконують функцію забезпечення безпеки, а також ефективне поєднання всіх параметрів забезпечує стійкість та перспективи розвитку. Представники даного підходу: С.Ф. Покропивний[17, с. 466], Е.А. Олейников [15 , с. 138], Н.О. Подлужна [16, с. 11].

4. Економічна безпека з точки зору гармонізації економічних інтересів підприємства у часі і просторі.

Згідно цього бачення, економічна безпека – це поєднання та злагодження економічних інтересів усіх сторін в часі і просторі з інтересами суб'єктів навколишнього середовища, що пов'язане з підприємством [11, с. 48]. Економічна безпека підприємства складається з набору функціональних складових, причому, залежно від характеру існуючих загроз та виду діяльності підприємства, важливість кожного показника буде різною. Тому оцінка економічної безпеки передбачає комплексний аналіз всіх факторів, що забезпечує цілісне бачення реального стану безпеки. Зауважимо, що на практиці можлива і ситуація, коли вдосконалень не потребують всі сфери діяльності, аналіз окремих складових дасть змогу запровадити вдосконалення саме там, де це необхідно.

Отже, «економічна безпека підприємства» – це комплекс заходів підприємства, що запроваджені для ефективного використання наявних ресурсів та ринкових потенціалів, узгодження та збалансування інтересів, і є передумовою для забезпечення стійкої діяльності та стабільного розвитку підприємства з врахуванням та реакцією на загрози внутрішнього та зовнішнього середовища, які можуть бути небезпечними для діяльності підприємства. На практиці підприємства запроваджують заходи безпеки, які складають комплексну систему економічної безпеки підприємства.

Основою для розробки комплексної системи забезпечення економічної безпеки підприємництва є концепція безпеки підприємства з визначеною метою, завданнями, об'єктами, суб'єктами.

В свою чергу, комплексна система економічної безпеки це сукупність взаємопов'язаних організаційно-правових заходів, що вживаються для раціонального використання ресурсів та потенціалів, забезпечення стійкості та реалізації інтересів та захисту від усіх можливих загроз та ризиків.

Для аналізу використовують різноманітні підходи оцінки рівня економічної безпеки підприємств, які визначаються методами розрахунків, обраними критеріями безпеки, практичним застосуванням.

Перший підхід – індикаторний [2; 8]. В рамках цього підходу визначення рівня безпеки підприємства здійснюється за допомогою комплексу індикаторів. Індикатори – показники, що характеризують якісні та кількісні результати діяльності підприємства. Оцінка економічної безпеки суб'єктів господарювання здійснюється шляхом порівняння фактичних показників (виробничих, фінансових, соціальних) діяльності підприємств та

індикативних. Грунтуючись на таких результатах, оцінюється стан економічної безпеки підприємства. Особливість та складність оцінки стану безпеки на базі цього підходу визначається відсутністю сформованих індикаторів оцінки, їх постійна зміна, та залежність від зовнішнього та внутрішнього середовища. Крім того, визначення та встановлення індикаторів повинно враховувати особливості діяльності підприємства: сфера діяльності, форма власності, етап життєвого циклу. Тому встановити точні індикативні показники досить важко, що і є причиною складності аналізу безпеки за цим підходом, отже, застосування цього методу не поширене.

Другий підхід – економіко-математичний. Згідно цього підходу внутрішні і зовнішні фактори впливають на економічну безпеку підприємства, що веде до зміни показників його діяльності. Тому оцінка рівня безпеки ґрунтується на основі розрахунку критерію (інтегрального показника) економічної безпеки підприємства [8]. Звідси, залежність рівня економічної безпеки підприємства визначається впливом факторів, що характеризуються мінливістю. Застосування цього методу не отримало широкого застосування, так як фактори, які характеризують економічну безпеку підприємства не сформовані, оскільки для різних галузей економіки, для різних етапів життєвого циклу підприємства набір факторі відрізняється.

Третій підхід – ресурсно-функціональний. Використовуючи цей підхід, визначення рівня економічної безпеки здійснюється з точки зору оцінки ступеня використання ресурсів підприємства за кожною функціональною складовою [5, с.143]. Під ресурсами розуміють фактори бізнесу, які вже сьогодні набувають більшої цінності: ресурс капіталу (акціонерний капітал та фінансові ресурси), ресурс персоналу, ресурс інформації та технологій, техніки та обладнання, прав (права на використання патентів, ліцензій та квот на використання земель). На сьогодні цей метод використовується в більшій мірі. На нашу думку, головним недоліком цього підходу є суб'єктивізм. Показники для розрахунку рівня економічної безпеки отримані за допомогою сукупного критерію економічної безпеки, який розраховується на основі думок кваліфікованих експертів.

Четвертий підхід – прибутково-інвестиційний. Згідно цього методу критерієм оцінки рівня економічної безпеки є міра узгодження інтересів підприємства з інтересами суб'єктів зовнішнього середовища, результатом узгодження є прибуток, який вважається показником безпеки. Автори цього методу: Г.В.Козаченко, В.П.Пономарьов, О.М. Інший спосіб оцінки рівня економічної безпеки підприємства шляхом порівняння обсягу інвестицій підприємства (з реінвестованого прибутку) та обсягу інвестиційних коштів, які необхідно використати для забезпечення економічної безпеки підприємства. На думку В.П.Пономарьова, рівень безпеки підприємства є високим за умови прибуткової виробничо-господарської діяльності, причому, розмір прибутку залежить від ефективності узгодження інтересів суб'єктів зовнішнього середовища. За допомогою показника інвестицій рівень економічної безпеки підприємства визначається порівнянням величини брутто-інвестицій підприємства та обсягу ресурсів, необхідних для інвестиційної підтримки умов, що забезпечують економічну безпеку підприємства.

Оцінюючи рівень економічної безпеки підприємства, увага приділяється не лише кількісним характеристикам, але і якісним характеристикам. В.П.Пономарьов виділив сім видів економічної безпеки підприємства: підтримуючий, мінімальний, дуже низький,

низький, середній, високий і дуже високий. Основою для розподілу є сфера ринкових інтересів, ніша ринку, яку займає підприємство, її розширення та збереження.

Проте, на наш погляд, аналіз стану безпеки з урахуванням величини прибутків та обсягів інвестицій підприємства не може бути повним, так як для аналізу слід враховувати комплекс факторів забезпечення безпеки. З іншого боку, інвестиції є залежними показниками від ряду багатьох факторів.

Оцінка рівня економічної безпеки підприємства, що ґрунтується на прогнозуванні ймовірності банкрутства, відбувається за допомогою наступних методів: модель Альтмана, двофакторна модель, метод розрахунку рейтингового числа

Резюмуючи та узагальнюючи підходи та методи, можна визнати, що різноманітність поглядів на питання оцінки та визначення факторів безпеки ускладнюють процес оцінки рівня безпеки підприємства. Крім того, деякі фактори безпеки важко або неможливо описати математично. Ефективна оцінка економічної безпеки забезпечується за умови комплексного оцінювання всіх показників, які впливають на рівень безпеки підприємства.

Концепція побудови системи забезпечення економічної безпеки підприємства, розроблена на результатах аналізу особливостей шляхів та методів забезпечення економічної безпеки підприємства, складається з чотирьох блоків:

Перший блок – моніторингу показників економічної захищеності підприємства. В рамках цього блоку розробляється комплекс заходів для оцінки досягнутого рівня безпеки, який здійснюється за допомогою моніторингу.

Другий блок – оцінювання та управління загрозами. Для цього блоку характерний ієрархічний принцип управління загрозами, тому рівнями управління є аналітичний (моніторинг та класифікація внутрішніх та зовнішніх загроз) та координаційний (регулювання впливу загроз) [18]. Ідентифікація та класифікація загроз виконують задачу забезпечення економічної захищеності підприємства. Всі загрози –взаємозалежні; причинно-наслідкові зв'язки, як правило, підсилюють дію загрози та наслідки від неї.

Третій блок – оцінювання економічної безпеки. Мета оцінки і аналізу економічної безпеки підприємства – це аналіз поточного стану безпеки підприємства та його кількісні і якісні характеристики.

Четвертий блок – підтримки прийняття рішень. На даному етапі відбувається локалізація та аналіз впливу загроз на економічну захищеність підприємства. Формується набір рішень щодо заходів впливу на загрози та їх наслідки; вибір рішення, яке найбільш ефективне для даної ситуації [6].

Ефективність управління економічною безпекою підприємства визначається якістю моделей їх діяльності та засобами реалізації управлінських рішень для забезпечення економічної безпеки. Як правило, моделі управління безпекою враховують загальні закономірності, що є характерними для підприємства, його галузеву приналежність, особливості етапу життєвого циклу підприємства.

З точки зору моделювання, термін «управління безпекою» розглядається як набір управлінських впливів, що здійснюють для досягнення певної мети, причому, підприємство поступово змінює стан з початкового на новий в запланованих рамках.

Модель безпеки – механізм створення та вдосконалення діяльності підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища, що забезпечує своєчасну реакцію основних внутрішніх систем для найбільш ефективного виконання його призначення.

Об'єктивна оцінка впливу чинників на економічну безпеку неможлива без застосування спеціальних методів управління безпекою. Це обумовлює необхідність розробки і впровадження моделі управління безпекою, спрямованої на створення певного організаційно-економічного механізму для формування (вибору) комплексу заходів, спрямованих на підвищення рівня економічної безпеки. Процес застосування такої моделі (комплексу моделей) повинен представляти цілеспрямовану послідовність етапів вироблення і прийняття рішень, що оптимізує мету функціонування та мінімізує вплив випадкових чинників, які знижують рівень прибутковості підприємства.

Висновки. Методики аналізу та оцінки рівня економічної безпеки підприємства характеризуються відсутністю загально прийнятих встановлених критеріїв та показників оцінки економічної безпеки, складністю для використання на практиці, а також відсутністю систематизації оцінок економічної безпеки. Зважаючи на швидкі зміни та складність питання економічної безпеки, як об'єкта пізнання та процесу наукового пізнання, виникає необхідність вдосконалення методології економічної безпеки підприємства та більш ширшого використання теоретичних напрацювань в практичній діяльності. Методологія науки – це вчення про науковий метод пізнання або систему наукових принципів, які є основою для дослідження, за її допомогою обирають засоби, прийоми і методи пізнання. З іншого боку, методологія – це набір прийомів дослідження, що застосовуються в тій або іншій науці, а також вчення про пізнання і реформування світу.

Література

1. Барсуков В.С. Обеспечение информационной безопасности. / В.С. Барсуков – М. : 1996. – 271с
2. Безпека господарської діяльності підприємства, установи, організації : довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників / [Л. В. Гнилицька, О. І. Дічек, О. І. Захаров, О. П. Клименко, С. О. Кравцов та ін.]. – К. : Дорадо-Друк, 2011. – 56 с.
3. Василец В.И. Методические основы обеспечения конфиденциальности производственной и коммерческой деятельности акционерного общества / В.И. Василец, Голованов В.Н. // Вопросы защиты информации. – 1994. – №1. – С. 5–11.
4. Державна служба охорони. [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http : www.dso.com.ua/index.php?lang_id=1&menu_id=2.
5. Ильяшенко С. Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к ее оценке / С. Н. Ильяшенко // Актуальные проблемы экономики. – 2003. – № 3. – С. 12–19.
6. Клопов І.О. Концепція моделювання економічної безпеки промислового підприємства / І.О. Клопов // Економіка: проблеми теорії та практики: Збірник наукових праць. – Випуск 259: В 7 т. – Т. VI. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. – С. 1576–1582.
7. Ковальов Д., Плєтникова І. Кількісна оцінка рівня економічної безпеки підприємства // Економіка України. – 2000. – № 4. – С.35-40.
8. Королев М. В. Страхование в системе управления экономической безопасностью / М. В. Королев. [Электронный ресурс]. Режим доступа :http://www.sec4all.net/modules/myarticles/article.php?storyid=700.
9. Кустовська О. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень / О. В. Кустовська. – Тернопіль : Економічна думка, 2005. – 123 с.

10. Краевский В. В. Методология научного исследования : пособие для студентов и аспирантов гуманитарных ун-тов / В. В. Краевский. – СПб. : Спб. ГУП, 2001. – 278 с.
11. Манойло А. В. Государственная информационная политика в особых условиях : [монография] / Андрей Викторович Манойло. — М.: МИФИ, 2003. — 388 с.
12. Масюкова Н. А. Проектирование в образовании / Н. А. Масюкова. – Минск : Технопринт, 1999. – С. 423.
13. Методологія соціально-економічного пізнання. Арутюнов В. Х., Мішин В. М., Свінціцький В. М. Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2005. — 353 с.
14. Новиков А. М. О предмете и структуре методологии / А. М. Новиков, Д. А. Новиков // Мир образования – образование в Мире. – 2008. – № 1. – С. 32–40.
15. Олейников Е.А. Основы экономической безопасности. (Государство, регион, предприятие, личность) / Олейников Е.А. – М. : ЗАО Бизнес школа «Интел-Синтез», 1997. – 288 с.
16. Подлужная Н.А. Выбор критерия экономической безопасности предприятия / Н.А. Подлужная // Наукові праці Донецького державного технічного університету. Серія: Економічна. – 2002. – Вип. 47. – С.10–16.
17. Покропивной С.Ф. Экономика предприятия: Учебник / С.Ф. Покропивной. – К. : КНЭУ, 2001. – 528 с.
18. Стратегии бизнеса: аналитический справочник. [Електронний ресурс] / Г.Б. Клейнер – Режим доступу: http://www.aup.ru/books/m71/
19. Шаваев А.Г. Криминологическая безопасность негосударственных объектов экономики. / Шаваев А.Г. – М. : 1995. – 223 с.
20. Щедровицкий Г. П. К анализу топики организационно-деятельностных игр / Г. П. Щедровицький. – Препринт. – Пущино: ЦНБИ ИНГ АН, 1987. – С. 42.
21. Щерба С. Філософія. Підручник / С. Щерба. – К.: Кондор, 2007
22. Ярочкин В.И. Секрьюритология – наука о безопасности жизнедеятельности / В.И. Ярочкин – М. : «Ось-89», 2000. – 400 с.

References

1. Barsukov V.S. Obespechenye ynformatsyonnoi bezopasnosty. / V.S. Barsukov – M. : 1996. – 271 p.2. Bezpeka hospodarskoi diialnosti pidpryiemstva, ustanovy, orhanizatsii : dovidnyk kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii pratsivnykiv / [L. V. Hnylytska, O. I. Dichek, O. I. Zakharov, O. P. Klymenko, S. O. Kravtsov ta in.]. – K. : Dorado-Druk, 2011. – 56 p.
3. Vasylets V.Y. Metodycheskye osnovы obespechenyia konfydentsyalnosty proyzvodstvennoi y kommercheskoi deiatelnosty aktsyonernoho obshchestva / V.Y. Vasylets, Holovanov V.N. // Voprosы zashchyty ynformatsyy. – 1994. – #1. – p. 5–11.
4. Derzhavna sluzhba okhorony. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu :http : www.dso.com.ua/index.php?lang_id=1&menu_id=2.
5. Yliashenko S. N. Sostavliaiushchye эkonomycheskoi bezopasnosty predpryiatyia y podkhodы k ee otsenke / S. N. Yliashenko // Aktualnыe problemы эkonomyky. – 2003. – # 3. –p. 12–19.
6. Klopov I.O. Kontseptsiia modeliuvannia ekonomichnoi bezpeky promyslovoho pidpryiemstva / I.O. Klopov // Ekonomika: problemy teorii ta praktyky: Zbirnyk naukovykh prats. – Vypusk 259: V 7 t. – T. VI. – Dnipropetrovsk : DNU, 2010. – p. 1576–1582.
7. Kovalov D., Plietnykova I. Kilkisna otsinka rivnia ekonomichnoi bezpeky pidpryiemstva // Ekonomika Ukrainy. – 2000. – # 4. – p.35-40.
8. Korolev M. V. Strakhovanye v systeme upravlenyia эkonomycheskoi bezopasnostiu / M. V. Korolev. [Эlektronnыi resurs]. Rezhym dostupa :http://www.sec4all.net/modules/myarticles/article.php?storyid=700.
9. Kustovska O. V. Metodolohiia systemnoho pidkhodu ta naukovykh doslidzhen / O. V. Kustovska. – Ternopil : Ekonomichna dumka, 2005. – 123 p.
10. Kraevskyi V. V. Metodolohyia nauchnoho yssledovanyia : posobye dlia studentov y aspyrantov humanytarnыkh un-tov / V. V. Kraevskyi. – SPb. : Spb. HUP, 2001. – 278 p.
11. Manoilo A. V. Hosudarstvennaia ynformatsyonnaia polytyka v osobыkh uslovyiakh : [monohrafyia] / Andrei Vyktorovych Manoilo. — M.: MYFY, 2003. — 388 p.

12. Masiukova N. A. Proektyrovanye v obrazovanyy / N. A. Masiukova. – Mynsk : Tekhnoprynt, 1999. – p. 423.
13. Metodolohiia sotsialno-ekonomichnoho piznannia. Arutiunov V. Kh., Mishyn V. M., Svintsitskyi V. M. Navch. posibnyk. — K.: KNEU, 2005. — 353 p.
14. Novykov A. M. O predmete y strukture metodolohyy / A. M. Novykov, D. A. Novykov // Myr obrazovanyia – obrazovanye v Myre. – 2008. – # 1. – p. 32–40.
15. Oleinykov E.A. Osnovы эkonomycheskoi bezopasnosty. (Hosudarstvo, rehyon, predpryiatye, lychnost) / Oleinykov E.A. – M. : ZAO Byznes shkola «Yntel-Syntez», 1997. – 288 p.
16. Podluzhnaia N.A. Vыbor kryteryia эkonomycheskoi bezopasnosty predpryiatyia / N.A. Podluzhnaia // Naukovi pratsi Donetskoho derzhavnoho tekhnichnoho universytetu. Seriia: Ekonomichna. – 2002. – Vyp. 47. – p.10–16.
17. Pokropyvnoi S.F. Эkonomyka predpryiatyia: Uchebnyk / S.F. Pokropyvnoi. – K. : KNЭU, 2001. – 528 p.
18. Stratehyy byznesa: analytycheskyi spravochnyk. [Elektronnyi resurs] / H.B. Kleiner – Rezhym dostupu: http://www.aup.ru/books/m71/
19. Shavaev A.H. Krymynolohycheskaia bezopasnost nehosudarstvennыkh obъektov эkonomyky. / Shavaev A.H. – M. : 1995. – 223 p.
20. Shchedrovytskyi H. P. K analyzu topyky orhanyzatsyonno-deiatelnostnыkh yhr / H. P. Shchedrovytskyi. – Preprynt. – Pushchyno: TsNBY YNH AN, 1987. – p. 42.
21. Shcherba S. Filosofiia. Pidruchnyk / S. Shcherba. – K.: Kondor, 2007
22. Yarochkyn V.Y. Sekriurytolohyia – nauka o bezopasnosty zhyznedeiatelnosty / V.Y. Yarochkyn – M. : «Os-89», 2000. – 400 p.

Рудковский А.В., к.э.н., доцент
Национальный транспортный університет

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД К КОРПОРАТИВНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Рассмотрены значение методологических основ управления экономической безопасностью для формирования экономической безопасности предприятия. Определены разнообразие вариантов трактовки понятия «методология». Определены значения методологических теоретических наработок для практической деятельности. Проанализированы сущность и содержание понятия экономическая безопасность, система безопасности предприятия. Выделены этапы формирования учения «система экономической безопасности». Рассмотрены экономико-математические методы оценки безопасности и проанализировано значение и особенности каждого подхода.

Ключевые слова: *безопасность, экономическая безопасность, система безопасности предприятия, методология, метод оценки.*

Rudkovsky O.V., PhD in Economics,
Associate professor
National Transport university

THE METHODOLOGICAL APPROACH TO CORPORATE SECURITY

The role of methodological bases of economic security for the formation of economic security is defined. Variety of definitions of "methodology" is determined. The role of methodological theoretical developments for practical activities is identified. The essence and meaning of economic security, system security are analyzed. The stages of the process the "system of economic security" are defined. Economical and mathematical methods of security evaluation and crucial characteristics of these methods are considered.

Key words: *security, economic security, system security, methodology, evaluation method.*